

Kohtuasi C-55/20**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

31. jaanuar 2020

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Sąd Dyscyplinary Izby Adwokackiej w Warszawie (Varssavi advokatuuri distsiplinaarkohus, Poola)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

24. jaanuar 2020

Apellant:

Ministerstwo Sprawiedliwości (Poola Vabariigi justiitsministeerium)

Vastustaja:

R.G.

Põhikohtuasja ese

Justiitsministri kaebus 8. augusti 2019. aasta otsuse peale distsiplinaarjuurdluse peatamise kohta advokaat R.G. suhtes

Eelotsuse küsimuste ese ja õiguslik alus

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiivi 2006/123/EÜ teenuste kohta siseturul III peatükk, sealhulgas selle artikli 10 lõike 6 kohaldamine advokaatide ja advokaatide nimekirja kantud välismaiste juristide distsiplinaarmenetlustes
- Kassatsioonkaebuse läbivaatamine kohtu poolt, mille kohta on sedastatud, et see ei ole sõltumatu ja erapooletu kohus Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 47 kohaselt
- Prokurator Generalny (peaprokurör) ja Rzecznik Praw Obywatelskich (kodanikuõiguste ombudsman) luba esitada kassatsioonkaebus advokatuuri distsiplinaarkohtu otsuste peale

Eelotsuse küsimused

1. Kas menetlustes, mis käsitlevad advokaatide ja selliste välismaiste juristide distsiplinaarvastutust, kes on kantud advokaatide nimekirja, ja mille raames saab advokaadile eelkõige määrata rahalise karistuse, peatada tema ametialase tegevuse või ta advokatuurist välja heita ning välismaisele juristile saab eelkõige määrata rahalise karistuse, peatada tema õiguse osutada õigusabi Poola Vabariigis või keelata tal õigusabi osutamine Poola Vabariigis, kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiivi 2006/123/EÜ teenuste kohta siseturul (edaspidi „**teenuste direktiiv**“) III peatükki, sh teenuste direktiivi artikli 10 lõiget 6? Kui vastus sellele küsimusele on jaatav, siis kas ülaltoodud menetluses, mida viivad läbi advokatuuride kohtud asjades, milles nende kohtute otsuseid ei saa mingil viisil edasi kaevada liikmesriigi kohtutele või milles selliseid otsuseid saab edasi kaevata ainult erandkorras ehk esitada kaebuse Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus), kohaldatakse Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „**harta**“) sätteid, sh selle artiklit 47, ka asjades, milles kõik asjassepuutuvad asjaolud ilmnevad ühes liikmesriigis?
2. Kas asjas, milles esimeses küsimuses viidatud menetluses kuulub advokatuuri distsiplinaarkohtu otsuse või määruse peale või sellise kaebuse rahuldamata jätmise määruse peale esitatud kaebuste kehtivate liikmesriigi õigusnormide kohaselt läbi vaatamine sellise organi pädevusse, mis selle kohtu hinnangul ei ole Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) 5. detsembri 2019. aasta otsuses (kohtuasi III PO 7/18) väljendatud seisukoha kohaselt sõltumatu ja erapooletu kohus harta artikli 47 tähenduses, tuleb kohaldamata jätta liikmesriigi õigusnormid, millega on sätestatud sellise organi pädevus, ja advokatuuri distsiplinaarkohtu kohustus on edastada sellised kaebused läbivaatamiseks kohtuorganile, mis oleks pädev, kui ülaltoodud õigusnormid seda ei taksitaks?
3. Kas asjas, milles esimeses küsimuses viidatud menetluses ei saa selle kohtu hinnangul ei Prokurator Generalny (peaprokurör) ega Rzecznik Praw Obywatelskich (kodanikuõiguste ombudsman) esitada advokatuuri distsiplinaarkohtu otsuse või määruse peale kaebust, ja kus see hinnang on samas
  - a) vastuolus seisukohaga, mida väljendas 27. novembri 2019. aasta otsuses (kohtuasi II DSI 67/18) Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego (Poola kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegium), mille koosseisu kuulusid seitse kohtunikku, ehk organ, mis on liikmesriigi kehtivate õigusnormide kohaselt pädev läbi vaatama kassatsioonkaebuse läbivaatamata jätmise määruse peale esitatud kaebust, aga mis selle advokatuuri distsiplinaarkohtu hinnangul ei ole Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) 5. detsembri

2019. aasta otsuses (kohtuasi III PO 7/18) väljendatud seisukoha kohaselt sõltumatu ja erapooletu kohus harta artikli 47 tähenduses,

- b) kuid kooskõlas seisukohaga, mida eelnevalt väljendas Izba Karna Sądu Najwyższego (Poola kõrgeima kohtu kriminaalkolleegium) ehk organ, mis oleks pädev sellist kaebust läbi vaatama, kui viidatud õigusaktid seda ei takistaks,

võib advokatuuri distsiplinaarkohus jätta Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego (Poola kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegium) väljendatud seisukoha tähelepanuta või isegi peaks seda tegema?

4. Kas juhul, kui kolmandas küsimuses viidatud asjas on advokatuuri distsiplinaarkohtule esitatud läbivaatamiseks justiitsministri kaebus, aga samas:

- a) üks tegur, mis Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) hinnangul, mis on väljendatud 5. detsembri 2019. aasta otsuses (kohtuasi III PO 7/18), samuti advokatuuri distsiplinaarkohtu hinnangul põhjendab seisukohta, et Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego (Poola kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegium) ehk organ, millele on viidatud kolmanda eelotsuse küsimuse punktis a, ei ole sõltumatu ja erapooletu kohus harta artikli 47 tähenduses, on täidesaatva võimu, sh just justiitsministri mõju selle kohtu koosseisule;

- b) Prokurator Generalny (peaprokurör) ülesandeid, kes Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego (Poola kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegium) ehk kolmanda eelotsuse küsimuse punktis a viidatud organi väljendatud seisukoha järgi peaks olema pädev esitama kassatsioonkaebust edasikaebamise tulemusel tehtud otsuse peale, aga kellel Izba Karna Sądu Najwyższego (Poola kõrgeima kohtu kriminaalkolleegium) ehk kolmanda eelotsuse küsimuse punktis b viidatud organi seisukoha järgi ja advokatuuri distsiplinaarkohtu seisukoha järgi seda pädevust ei ole, täidab seaduse alusel just justiitsminister,

peab advokatuuri distsiplinaarkohus jätma kaebuse läbi vaatamata, kui ainult sel viisil saab tagada menetluse kooskõla harta artikliga 47 ja täpsemalt vältida menetluse käiku sekkumist organi poolt, mis ei ole sõltumatu ja erapooletu kohus selle õigusnormi tähenduses?

Viidatud liidu õigusnormid

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiivi 2006/123/EÜ teenuste kohta siseturul artikli 10 lõige 6

Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 47

Viidatud liikmesriigi õigusnormid

26. mai 1982. aasta advokatuuriseaduse (Prawo o adwokaturze) artikli 11 lõige 2, artikli 39 punkt 1, artikli 40 punktid 1 ja 2, artikkel 51, artikli 54 lõige 1, artikli 56 punktid 1 ja 3, artikkel 63, artikkel 80, artikli 81 lõige 1, artikli 82 lõige 2, artikkel 86, artikli 88a lõiked 1 ja 4, artikkel 89, artikkel 91, artikli 91a lõige 1, artikkel 91b, artikkel 91c, artikkel 95n

5. juuli 2002. aasta seaduse välismaiste juristide poolt Poola Vabariigis õigusabi osutamise kohta (Ustawa o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej) artikli 4 lõige 1, artikli 10 lõiked 1 ja 2

Kriminaalmenetluse seadustiku (Kodeks postępowania karnego) artikli 100 § 8, artikkel 521

28. jaanuari 2016. aasta prokuratuuriseaduse (Prawo o prokuraturze) artikli 1 § 2

8. detsembri 2017. aasta Poola kõrgeima kohtu seaduse (Ustawa o Sądzie Najwyższym) artikkel 24, artikli 27 § 1 punkti 1 alapunkti b esimene lõik

Kohtuasja asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 8. augustil 2017 laekus Rzecznik Dyscyplinary Izby Adwokackiej w Warszawie (Varssavi prokuratuuri distsiplinaarvolinik) Pierwsze Zastępcza Prokuratora Generalnego (peaprokuröri esimene asetäitja) (edaspidi „liikmesriigi prokurör“) 20. juuli 2017. aasta kiri taotlusega algatada distsiplinaarmenetlus advokaat R.G. suhtes. Selle organi hinnangul ületasid advokaat R.G. 10. ja 11. oktoobri 2016. aasta väljaütlemised, milles ta kommenteeris hüpotetelist võimalust, et tema kliendile D.T.-le, kes oli Euroopa Ülemkogu eesistuja, võidaks esitada kuriteo toimepanemise süüdistus, advokaadi sõnavabaduse piire, võisid olla ähvardustes seisneva kuriteo iseloomuga ja kujutasid endast distsiplinaarsüütegu.
- 2 Oma 7. novembri 2017. aasta määrusega keeldus Rzecznik Dyscyplinary Izby Adwokackiej w Warszawie (Varssavi prokuratuuri distsiplinaarvolinik) distsiplinaarjuurdlust algatamast. See määrus tühistati liikmesriigi prokuröri kaebuse tulemusena 23. mail 2018 Sąd Dyscyplinary Izby Adwokackiej w Warszawie (Varssavi advokatuuri distsiplinaarkohus) määrusega ja asi anti üle distsiplinaarvolinikule. Oma 18. juuni 2018. aasta määrusega algatas distsiplinaarvolinik distsiplinaarjuurdluse advokaat R.G. poolt 10. ja 11. oktoobril 2016 sõnavabaduse piiride ületamise kohta. Oma 28. novembri 2018. aasta määrusega lõpetas distsiplinaarvolinik selle juurdluse põhjusel, et teol puudusid distsiplinaarsüüteo tunnused. Liikmesriigi prokuröri ja justiitsministri kaebuste tulemusel tunnistas distsiplinaarkohus 13. juunil 2019 selle määruse kehtetuks

ning saatis asja distsiplinaarvolinikule uuesti läbivaatamiseks. Oma 8. augusti 2019. aasta määrusega lõpetas distsiplinaarvolinik uuesti distsiplinaarjuurduse advokaat R.G suhtes. Selle määruse peale esitasid kaebused nii liikmesriigi prokurör kui ka justiitsminister.

- 3 Praegu arutab (saab arutada) distsiplinaarkohus justiitsministri kaebust; mis aga puudutab liikmesriigi prokuröri kaebust, siis distsiplinaarvolinik jättis selle oma 30. augusti 2019. aasta korraldusega rahuldamata, aga selle korralduse tühistas distsiplinaarkohus 10. detsembril 2019; kuni praeguseni ei ole volinik andnud seda kaebust üle distsiplinaarkohtule.

Eelotsusetaotluse põhjenduse lühikokkuvõte

- 4 Distsiplinaarkohtu hinnangul on ta käesolevat asja arutades pädev esitama Euroopa Liidu Kohtule eelotsuse küsimust. Sellisena on distsiplinaarkohus kohus Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 267 tähenduses, sest tegemist on organiga, mis on kokku kutsutud seaduse alusel, on püsiva iseloomuga, on otsuste tegemisel sõltumatu (advokatuuriseaduse artikli 89 lõige 1), lahendab vaidlusi, lahendades distsiplinaarvoliniku taotlusi advokaadi karistamiseks ja kaebusi voliniku määruste peale distsiplinaarjuurduse algatamisest või selle peatamisest keeldumise kohta, kohaldab seadustes ehk advokatuuriseaduses ja kriminaalmenetluse seaduses sätestatud menetluseeskirju, tema otsused on siduvad ja kuuluvad sundkorras täitmisele, tegutseb poolte taotlusel, mitte omal algatusel, ja on kohustatud järgima õigusnorme. Peale selle on distsiplinaarkohus viimase astme kohtuna Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 267 kohaselt kohustatud esitama eelotsusetaotlust.

Esimene eelotsuse küsimus – teenuste direktiiv

- 5 Distsiplinaarkohtul on kahtlusi teenuste direktiivi tõlgendamise küsimuses, täpsemalt selles, kas selle direktiivi III peatüki sätted on kohaldatavad menetlustes, mis puudutavad advokaatide ja advokaatide nimekirja kantud välismaiste juristide distsiplinaarvastutust, isegi olukorras, kus kõik asjassepuutuvad asjaolud ilmnevad ainult ühes liikmesriigis. See küsimus on oluline käesoleva asja lahendamiseks. Kui teenuste direktiivi III peatüki sätted on kohaldatavad menetlustes, mis puudutavad advokaatide ja advokaatide nimekirja kantud välismaiste juristide distsiplinaarvastutust, siis kuuluvad need menetlused liidu õiguse reguleerimisalasse ja neile kohaldatakse nii osas, milles need toimuvad advokatuuri distsiplinaarkohtus, kui ka osas, milles need toimuvad või võivad toimuda liikmesriigi kohtutes või muudes organites advokatuuri distsiplinaarkohtu otsuste edasikaebamise tulemusel, harta sätteid, eelkõige selle artiklit 47. Sellisel juhul lasub distsiplinaarkohtul liidu õigusest tulenev kohustus tagada, et kohtu läbiviidavas menetluses oleks täidetud selles õigusnormis määratletud õiglase kohtuliku arutamise standard.

- 6 Distsiplinaarkohus kaldub seisukoha poole, et ülaltoodud küsimusele tuleks vastata jaatavalt. Õigusabi osutamine advokaatide poolt, kelle asukoht on Euroopa Liidus, on kindlasti hõlmatud teenuste direktiivi artikli 2 lõike 1 kohaldamisalaga, sest selline abi on teenus, mida osutab teenuseosutaja, kes tegeleb ettevõtlusega liikmesriigis, eriti kuna Poola õiguse tähenduses on advokaadid ettevõtjad ja tegelevad majandustegevusega. Veelgi enam, advokaatide osutatav õigusabi ei ole hõlmatud ühegi direktiivi artikli 2 lõike 2 punktides a–l nimetatud erandiga. Advokaatide nimekirja sissekannete tegemise ja nende kustutamise süsteem on distsiplinaarkohtu hinnangul „autoriseerimisskeem“ teenuste direktiivi artikli 4 punkti 6 tähenduses. Selle skeemi osa on ka advokatuuri distsiplinaarmenetlus, sest advokatuuride distsiplinaarkohtud saavad selle raames *de facto* tühistada advokaadina tegutsemise loa andmise otsuse (määrates karistuseks kutsetegevuse peatamise või Poola Vabariigi territooriumil õigusabi osutamise keelu) või sellise otsuse tühistada ja seda vähemalt kümneks aastaks (kui karistuseks määratakse advokatuurist väljaheitmine või Poola Vabariigi territooriumil õigusabi osutamise keeld). Alates distsiplinaarkohtu otsuse jõustumise hetkest kaotab advokaat või välismaine jurist ajutiselt või alaliselt õiguse teenuseid osutada. See on oma olemuselt autoriseeringu kehtetuks tunnistamine direktiivi artikli 10 lõike 6 tähenduses.
- 7 Distsiplinaarkohtu hinnangul ei välista ka teenuste direktiivi artikli 3 lõike 1 sätted direktiivi III peatüki sätete kohaldamist analoogsetes distsiplinaarmenetlustes. Teiste direktiivide sätted, mis reguleerivad õigusteenuste osutamises seisneva tegevuse alustamist ja sellega tegelemist teenuste osutamise vabaduse või ettevõtlusvabaduse raames, ei ole seega vastuolus III peatüki sätetega. Isegi kui selline vastuolu oleks olemas mingi III peatüki sätetega reguleeritava aspekti puhul, siis ei puudutaks see peatükki tervikuna. Sellised direktiivid reguleerivad eraldi õigusabiteenuste osutamist ainult niivõrd, kui need teenused sisaldavad välismaist elementi ja on sellistena hõlmatud asutamislepingujärgse teenuste osutamise vabaduse või asutamislepingujärgse ettevõtlusvabadusega. Samal ajal on teenuste direktiivi III peatüki kohaldamisala laiem, sest see hõlmab ka ühe liikmesriigi sisese iseloomuga olukordi (Euroopa Kohtu 30. jaanuari 2018. aasta otsus kohtuasjades C-360/15 ja C-31/16, *College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Amersfoort ja Visser Vastgoed Beleggingen BV*). Nii ei tohiks vähemalt ühe liikmesriigi sisese iseloomuga olukorras olla kuidagi takistatud teenuste direktiivi III peatüki kohaldamine selle artikli 3 lõike 1 alusel.
- 8 Teenuste direktiivi III peatüki sätete kohaldamine ei ole advokatuuri distsiplinaarkohtus toimuvates menetlustes välistatud ka selle õigusakti artikli 1 lõike 5 alusel. Advokatuuriseaduse artikli 86 kohaselt toimub distsiplinaarmenetlus kriminaalmenetlusest sõltumatult. Peale selle on distsiplinaarmenetluse eesmärk oma olemuselt teistsugune kui kriminaalmenetluse eesmärk. Distsiplinaarmenetluse eesmärk on tagada õigusteenuste osutamisele juurdepääsu kontrollimise süsteemi tõhusus. Selles mõttes on distsiplinaarmenetlus „autoriseerimisskeemi“ osa, ilma milleta kaotaks menetlus oma põhjenduse.

Teine eelotsuse küsimus – pädevus vaadata läbi kassatsioonkaebust või kassatsioonkaebuse läbivaatamata jätmise peale esitatud kaebust

- 9 Teine eelotsuse küsimus puudutab seda, millise organi pädevusse kuulub advokatuuri distsiplinaarkohtu otsuse peale esitatud kassatsioonkaebuse või sellise kassatsioonkaebuse läbivaatamata jätmise peale esitatud kaebuse läbivaatamine. Poola kõrgeima kohtu seaduse artikli 27 § 1 punkti 1 alapunkti b esimese lõigu kohaselt kuuluvad asjad, mida Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) arutab seoses advokatuuriseaduse alusel toimuvate distsiplinaarmenetlustega, Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego (Poola kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegium) pädevusse. Küsimust, kas Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego (Poola kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegium) on sõltumatu ja erapooletu kohus harta artikli 47 tähenduses, on Euroopa Kohus ja Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) juba arutanud. Viidates Euroopa Kohtu 19. novembri 2019. aasta otsusele kohtuasjades C-585/18, C-624/18 ja C-625/18, A.K. (kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegium sõltumatus), sedastas Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) oma 5. detsembri 2019. aasta otsuses (kohtuasi III PO 7/18), et Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego (Poola kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegium) ei ole sõltumatu ja erapooletu kohus harta artikli 47 tähenduses. Üks teguritest, mis viis Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) sellisele järeldusele, oli täidesaatva võimu, sealhulgas eelkõige justiitsministri mõju selle organi koosseisule.
- 10 Selles olukorras tundub, et on võimalik ja vajalik jätta kohaldamata liikmesriigi need õigusnormid, mis määratlevad distsiplinaarkolleegiumi pädevuse, ehk Poola kõrgeima kohtu seaduse artikli 27 § 1 punkti 1 alapunkti b esimene lõik Sellisel juhul kuuluks Poola kõrgeima kohtu seaduse artikli 24 kohaselt analüüsitava kassatsioonkaebuste ja kaebuste läbivaatamine Izba Karna Sądu Najwyższego (Poola kõrgeima kohtu kriminaalkolleegium) pädevusse, sest advokaatide distsiplinaarvastutuse küsimused on küsimused, millele kohaldatakse kriminaalmenetluse seadustiku sätteid. Euroopa Kohtu selgitust vajab aga küsimus, kas ülaltoodud järeldus on põhjendatud ka juhul, kui kirjeldatud sätteid ei peaks kohaldamata jätma mitte Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus), vaid advokatuuri distsiplinaarkohus.
- 11 Kuna kooskõlas liikmesriigi õigusega on advokatuuri distsiplinaarkohus kohustatud otsuse väljakuulutamisel või kättetoimetamisel andma menetlusosalistele (vajaduse korral ka justiitsministrile) juhiseid otsuse peale kaebuse esitamise tähtaja ja viisi kohta või selle kohta, et otsus ei kuulu edasikaebamisele, siis soovib distsiplinaarkohus teada, kas ta peab, võttes arvesse Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) 5. detsembri 2019. aasta otsust, jätma Poola kõrgeima kohtu seaduse artikli 27 § 1 punkti 1 alapunkti b esimese lõigu kohaldamata ja teatama, et kaebused – kui kohus leiab, et tema otsused üldse kuuluvad edasikaebamisele – tuleb esitada Izba Karna Sądu Najwyższegole (Poola kõrgeima kohtu kriminaalkolleegium).
- 12 Teine eelotsuse küsimus on sõnastatud eeldusel, et esimeses küsimuses viidatud menetlused, sh käesolev menetlus on hõlmatud harta, eelkõige selle artikli 47

kohaldamisalaga. See eeldus, mis on otsustav küsimuse vastuvõetavuse kindlakstegemisel, on täidetud esiteks siis, kui vastus esimesele küsimusele on jaatav. Teiseks võib distsiplinaarkohtu hinnangul tekkida kahtlusi käesoleva asja ühe liikmesriigi siseses iseloomus, arvestades, et see puudutab advokaat R.G. tegevust, kes tegutses Euroopa Ülemkogu eesistuja D.T. esindajana. Kolmandaks rõhutab Euroopa Kohus Euroopa Liiduga seotud elemendi kõrval, mis on otsustav asja omaduste määratlemisel, ka asja kasvõi potentsiaalselt piiriülest iseloomu, võttes arvesse selles kohaldatavaid õigusnorme. Piisab sellest, kui teise liikmesriigi ettevõtjad võiksid olla huvitatud teises liikmesriigis reglementeeritud tegevusega tegelemisest (vt 11. juuni 2015. aasta otsus kohtuasjas C-98/14, Berlington, ja seal viidatud kohtupraktika; 1. juuni 2010. aasta otsus kohtuasjades C-570/07 ja C-571/07, Blanco Perez ja Chao Gomez; 19. juuli 2012. aasta otsus kohtuasjas C-470/11, Garkalns; 15. novembri 2016. aasta otsus kohtuasjas C-268/15, Ullens de Schooten, punkt 50). Peale selle on Euroopa Liidu elemendi olemasolu ja Euroopa Kohtu kohtualluvuse kinnitamiseks piisav asjaolu, et reglementeeritud majandustegevuse teenusevõtjate hulgas võib olla teistest liikmesriikidest pärit isikuid (11. juuni 2015. aasta otsus kohtuasjas, C-98/14 Berlington; 15. novembri 2016. aasta otsus kohtuasjas C-268/15 Ullens de Schooten, punkt 51). Ei ole kahtlust, et Izba Adwokacka w Warszawie (Varssavi advokaatuur) ja isegi advokaat R.G. enda klientide hulgas võib olla ja kindlasti on teistest liikmesriikidest pärit isikuid. Neljandaks võib Euroopa Kohtu pädevust vastata eelotsuse küsimusele asjas, mille raames kõik elemendid piirduvad ühe liikmesriigiga, põhjendada asjaolu, et liikmesriigi õigus kohustab eelotsusetaotluse esitanud kohut tagama selle kohtu asukoha liikmesriigi kodanikule samad õigused kui need, mis samasuguses olukorras tulenevad liidu õigusest mõne teise liikmesriigi kodanikule (15. novembri 2016. aasta otsus kohtuasjas C-268/15 Ullens de Schooten, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika). Poola õiguse kohaselt oleks keeruline nõustuda väitega, et ühtesid (rangemaid) standardeid tuleks kohaldada distsiplinaarasjades, mis puudutavad advokaatide nimekirja kantud teiste liikmesriikide juriste, samuti advokaate, kellel on selliste liikmesriikide kodakondsus, või advokaate, kes on seotud teenuste osutamisega teistest liikmesriikidest pärit isikute nimel, ja teisi (leebemaid) standardeid tuleks kohaldada ülejäänud advokaatide puhul ehk Poola kodakondsusega ja Poola klientide nimel tegutsevate advokaatide puhul. Selline vastupidine diskrimineerimine ei oleks Poola õiguse seisukohalt vastuvõetav.

Kolmas eelotsuse küsimus – kassatsioonkaebuse vastuvõetavuse üle otsustamise viis

- 13 Põhjustel, mis on juba esitatud teise eelotsuse küsimuse põhjenduses, tuleb välja selgitada mitte ainult see, millise organi pädevusse kuulub võimalike distsiplinaarkohtu otsuste peale esitatud kassatsioonkaebuste või selliste kassatsioonkaebuste vastuvõtmata jätmise peale esitatud kaebuste läbivaatamine, vaid ka see, kas need kassatsioonkaebused on üldse vastuvõetavad. See on oluline ka nende juhiste sisu seisukohalt, mida distsiplinaarkohus on kohustatud andma otsust välja kuulutades või kätte toimetades, samuti võttes arvesse

distsiplinaarkohtu edasisi kohustusi kassatsioonkaebuse esitamise korral ning võttes arvesse võimalikku vajadust tagada selles aspektis teisel viisil harta artiklist 47 tulenevate standardite täitmine. Punktis 12 esitatud põhjustel jääb see küsimus liidu õiguse raamidesse ja selle selgitamine kuulub Euroopa Kohtu pädevusse.

- 14 Distsiplinaarkohtu kahtlused tulenevad asjaolust, et seisukoha kohaselt, mida on seni väljendanud Izba Karna Sądu Najwyższego (Poola kõrgeima kohtu kriminaalkolleegium), mis on väljendatud õiguskirjanduses ja mida on väljendanud advokatuuride distsiplinaarkohtud, ei ole sellistes asjades nagu käesolev asi edasikaebamisõigust ei pooltel, Prokurator Generalny (peaprokurör) ega Rzecznik Praw Obywatelskichil (kodanikuõiguste ombudsman). Eelkõige ei ole neil üksustel sellistes asjades kriminaalmenetluse seadustiku artiklis 521 kirjeldatud nn erakorralise kassatsioonkaebuse esitamise õigust. Distsiplinaarkohus jagab seda seisukohta. Kuid Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego (Poola kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegium) seitsmest kohtunikust koosnevas koosseisus on oma 27. novembri 2019. aasta otsuses (kohtuasi II DSI 67/18) küll hoopis teises asjas, mis puudutas samuti advokaati R.G., sedastanud, et sellistes asjades on kassatsioonkaebuse esitamine kriminaalmenetluse seadustiku artikli 521 alusel lubatud. See tähendaks, et sellistes asjades saavad kassatsioonkaebuse esitada Prokurator Generalny (peaprokurör) ja Rzecznik Praw Obywatelskich (kodanikuõiguste ombudsman). Nii tekkis distsiplinaarkohtul kahtlus, kas ta peab arvestama Izba Dyscyplinarna (distsiplinaarkolleegium) ülaltoodud seisukohaga, mis pealegi ei ole tema jaoks formaalselt siduv, või puudub ka sellel juriidiline tähtsus, sest nagu juba ülalpool selgitatud, Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) 5. detsembri 2019. aasta otsuse (III PO 7/18) kohaselt ei ole Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego (Poola kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegium) sõltumatu ja erapooletu kohus harta artikli 47 tähenduses.

Neljas eelotsuse küsimus – viis, kuidas tagada kohtulik arutamine sõltumatus ja erapooletus kohtus harta artikli 47 tähenduses

- 15 Käesolevas asjas arutab distsiplinaarkohus justiitsministri kaebust, mille minister esitas advokatuuriseaduse artikli 88a lõike 4 kohaselt mitte menetlusosalisena, vaid erilise üksusena, kellel on õigus igas asjas otsus edasi kaevata. Seisukoha kohaselt, mida seni on väljendanud Izba Karna Sądu Najwyższego (Poola kõrgeima kohtu kriminaalkolleegium), mis on väljendatud õiguskirjanduses ja mida on väljendanud advokatuuride distsiplinaarkohtud, ei kuulu sellistes asjades edasikaebamisele distsiplinaarkohtu võimalikud määrused vaidlustatud juurdluse lõpetamise määruste kehtima jätmise kohta. Teistsuguse seisukoha võttis aga Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego (Poola kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegium) seitsmest kohtunikust koosnevas koosseisus oma 27. novembril 2019. aasta otsuses (kohtuasi II DSI 67/18), milles sedastas, et sellise määruse saab edasi kaevata Prokurator Generalny (peaprokurör), kelleks prokuratuuriseaduse artikli 1 § 2 kohaselt on just justiitsminister. Seejuures on oluline, et üks tegur, mis viis Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) järeldusele, et Izba Dyscyplinarna Sądu

Najwyższego (Poola kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegium) ei ole sõltumatu ja erapooletu kohus harta artikli 47 tähenduses, oli täidesaatva võimu, sh just justiitsministri (kes on samal ajal ka peaprokurör) mõju selle kohtu koosseisule.

- 16 Arvestades ülaltoodud asjaolusid, samuti fakti, et nii käesolev asi kui ka kohtuasi II DSI 67/18 puudutasid ühte ja sama advokaati, et käesolev asi algatati Pierwszy Zastępca Prokuratora Generalnego (peaprokuröri esimene asetäitja) taotlusel ning selles advokaadile esitatavad süüdistused puudutavad tema väljaütlemissi prokuratuuri tegevuse kohta, näeb Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) ohtu, et isegi esimeses ja teises küsimuses viidatud meetmete kohaldamisel ehk isegi juhul, kui distsiplinaarkohus sedastab, et käesolevas asjas ei kuulu otsus edasikaebamisele ja võimalikud kaebused sellise kassatsioonkaebuse rahuldamata jätmise peale tuleb üle anda Izba Karna Sądu Najwyższego (Poola kõrgeima kohtu kriminaalkolleegium), arutab peaprokuröri (justiitsministri) esitatud kassatsioonkaebust ikkagi Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego (Poola kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegium). Selline võimalus tekitab küsimuse, kuidas distsiplinaarkohus, kui sellise olukorra tekkimist peetakse reaalseks, võiks toimida (peab toimima), et sellist olukorda vältida ja samas tagada, et käesolevas asjas täidetak hartas artiklist 47 tulenevaid standardeid.
- 17 Justiitsministri tegutsemine erilise üksusena tekitab põhjendatud küsimuse, kas ülaltoodud ohu reaalse esilekerkimise korral peab distsiplinaarkohus jätma selle kaebuse läbi vaatamata, kuigi kehtivate õigusnormide kohaselt on see *prima facie* vastuvõetav. Vastasel juhul võib tekkida olukord, kus *de facto* ühe ja sama isiku tegevuse tõttu, kes tegutseb kord justiitsministrina, kord peaprokurörina ja kord isikuna, kes mõjutab reaalselt suurel määral Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego (Poola kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegium) isikkoosseisu, kellele Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego (Poola kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegium) annab seejärel pädevuse esitada kassatsioonkaebus, mis ei ole seaduse kohaselt lubatav, ja vaatab selle kassatsioonkaebuse ise läbi, ei ole käesolevas asjas tagatud harta artiklist 47 tulenev nõue, et asja arutaks sõltumatu ja erapooletu kohus.